OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2004 Rhif 905 (Cy.89)

GWASANAETH IECHYD GWLADOL, CYMRU

Rheoliadau Cynghorau Iechyd Cymuned 2004

Wedi'u gwneud - -	*24 Mawrth 2004*
Yn dod i rym - -	*1 Ebrill 2004*

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru trwy arfer y pwerau a roddwyd iddo gan adrannau 16BB(4), 17 a 126(4) o Ddeddf y Gwasanaeth Iechyd Gwladol 1977(**1**) a pharagraffau 2, 3 a 4 o Atodlen 7A iddi drwy hyn yn gwneud y Rheoliadau canlynol:

RHAN I

Cyffredinol

Enwi, cychwyn a dehongli

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Cynghorau Iechyd Cymuned 2004 a deuant i rym ar 1 Ebrill 2004.

(2) Yn y Rheoliadau hyn —

ystyr "aelod" ("*member*"), lle y mae'r cyd-destun yn caniatáu hynny, yw aelod o Gyngor neu aelod o Fwrdd CIC yn ôl y digwydd;

ystyr "Awdurdod Iechyd Strategol perthnasol" ("*relevant Strategic Health Authority*"), mewn perthynas â Chyngor, yw unrhyw Awdurdod Iechyd Strategol sy'n gwneud penderfyniadau sy'n effeithio ar bersonau sy'n preswylio yn ardal y Cyngor;

ystyr "awdurdod lleol perthnasol" ("*relevant local authority*"), mewn perthynas â Chyngor, yw unrhyw awdurdod lleol y mae ei ardal, neu ran o'i ardal, wedi'i chynnwys yn ardal y Cyngor;

ystyr "blwyddyn ariannol" ("*financial year*") yw'r cyfnod o 12 mis sy'n dod i ben ar 31 Mawrth mewn unrhyw flwyddyn;

(**1**) 1977 p.49. Diwygiwyd adran 126(4) gan adran 65(2) o Ddeddf y Gwasanaeth Iechyd Gwladol a Gofal yn y Gymuned 1990 (p.19) a pharagraff 37(6) o Ddeddf Iechyd 1999 (p.8) ac adran 1 o Deddf Iechyd (Cymru) 2003 (p.4) ("Deddf 2003"). Mewnosodwyd adran 16BB(4) gan adran6 o Ddeddf Diwygio'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol a Phroffesiynau Gofal Iechyd 2002 (p.17). Mewnasodwyd, ac Atodlen 7A gan adran 1 o Ddeddf 2003. Trosglwyddwyd swyddogaethau Ysgrifennydd Gwladol Cymru o dan adran 126(4) o Ddeddf Gwasanaeth Iechyd Gwladol 1977 i Gynulliad Cenedlaethol Cymru gan Orchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Trosglwyddo Swyddogaethau) 1999 O.S. 1999/672.

ystyr "Bwrdd CIC" ("*CHC Board*") yw Bwrdd Cynghorau Iechyd Cymuned yng Nghymru a sefydlwyd gan reoliad 23 o'r Rheoliadau hyn;

ystyr "Bwrdd Iechyd Lleol perthnasol" ("*relevant Local Health Board*"), mewn perthynas â Chyngor, yw unrhyw Fwrdd Iechyd Lleol y mae ei ardal, neu unrhyw ran o'i ardal, yn cael ei chynnwys yn ardal y Cyngor;

ystyr "corff sy'n penodi" ("*appointing body*"), mewn perthynas â phenodi aelod o'r Cyngor yw'r Cynulliad, awdurdod lleol perthnasol neu gorff gwirfoddol;

ystyr "Cyfarwyddwr" ("*Director*") yw'r person a benodir o dan reoliad 24 i weithredu fel Cyfarwyddwr y Bwrdd Cynghorau Iechyd Cymuned yng Nghymru;

ystyr "Cyngor" ("*Council*") yw Cyngor Iechyd Cymuned;

ystyr "y Cynulliad" ("*the Assembly*") yw Cynulliad Cenedlaethol Cymru;

ystyr "Deddf 2001" ("*the 2001 Act*") yw Deddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2001(**2**)

ystyr "y Ddeddf" ("*the Act*") yw Deddf y Gwasanaeth Iechyd Gwladol 1977;

ystyr "Prif Swyddog" ("*Chief Officer*") yw'r person a benodir o dan reoliad 14 i weithredu fel Prif Swyddog Cyngor;

ystyr "Ymddiriedolaeth GIG berthnasol" ("*relevant NHS Trust*"), mewn perthynas â Chyngor, yw unrhyw Ymddiriedolaeth GIG a sefydlwyd mewn perthynas ag ysbyty, neu sefydliad neu gyfleuster arall sy'n darparu gwasanaethau i bersonau sy'n preswylio o fewn ardal y Cyngor;

ystyr "Ymddiriedolaeth Gofal Sylfaenol berthnasol" ("*relevant Primary Care Trust*"), mewn perthynas â Chyngor, yw unrhyw Ymddiriedolaeth Gofal Sylfaenol sy'n darparu gwasanaethau i bersonau sy'n preswylio yn ardal y Cyngor.

RHAN II

Sefydlu Cynghorau ac Aelodau Cynghorau

Cyfansoddiad Cynghorau

2.—(1) Rhaid penodi aelodau Cyngor —

(a) yn achos rhai aelodau, gan yr awdurdodau lleol perthnasol yn unol â rheoliad 5;

(b) yn achos rhai aelodau eraill, gan y cyrff gwirfoddol y penderfynwyd arnynt yn unol â rheoliad 6; ac

(c) yn achos gweddill yr aelodau, gan y Cynulliad,

ac i'r diben hwn rhaid i'r Cynulliad benderfynu ar nifer yr aelodau i'w penodi gan bob categori o awdurdodau sy'n penodi a grybwyllir yn is-baragraffau (a) a (b) uchod.

(2) Rhaid i'r Cynulliad arfer ei bwerau i benderfynu o dan baragraff (1) er mwyn sicrhau nid hwyrach nag Ebrill 2006—

(a) bod o leiaf un aelod yn cael ei benodi gan bob awdurdod lleol perthnasol a bod chwarter cyfanswm aelodau Cyngor yn cael eu penodi gan yr awdurdodau lleol perthnasol; a

(b) bod chwarter yr aelodau'n cael eu penodi gan y cyrff gwirfoddol.

(3) Yn ychwanegol at yr aelodau a benodir yn unol â pharagraffau (1) a (2), caiff Cyngor o bryd i'w gilydd benodi'r aelodau cyfetholedig hynny sydd yn ei farn ef yn angenrheidiol neu'n fanteisiol iddo er mwyn iddo gyflawni ei ddyletswyddau.

(**2**) 2001 p.15.

(4) Ni chaiff aelodau cyfetholedig bleidleisio mewn unrhyw un o gyfarfodydd neu weithredoedd y Cyngor.

Tymor gwasanaethu'r aelodau

3.—(1) Yn ddarostyngedig i ddarpariaethau canlynol y rheoliad hwn ac i reoliadau 9 a 10 (datgymhwyso aelod a dod ag aelodaeth aelod i ben), tymor gwasanaethu unrhyw aelod fydd—

(a) yn achos Cyngor sy'n bodoli, pedair blynedd;

(b) yn achos Cyngor a sefydlwyd o dan adran 20A(2)(b)(**3**) o'r Ddeddf, tymor nad yw'n hwy na phedair blynedd fel y bydd y corff sy'n penodi yn pennu pan gaiff aelod ei benodi;

(c) yn achos penodi aelod yn aelod cyntaf ar Gyngor a sefydlwyd o dan adran 20A(2)(b) o'r Ddeddf, tymor gwasanaethu aelod a fu, yn union cyn iddo gael ei benodi'n aelod cyntaf ar Gyngor newydd, yn aelod o Gyngor sy'n bodoli neu'n aelod o Gyngor a ddiddymwyd neu o Gyngor y newidiwyd yr ardal y'i sefydlwyd mewn perthynas â hi o dan adran 20A(2)(b) o'r Ddeddf fydd yr amser sy'n weddill o dymor gwasanaethu'r aelod hwnnw yn aelod o Gyngor y cyfeirir ato yn y paragraff hwn.

(2) Pan fydd Cyngor newydd i'w sefydlu ar gyfer ardal neu ran o ardal Cyngor sy'n bodoli, caiff y Cynulliad benderfynu y bydd tymor gwasanaethu unrhyw aelod o'r Cyngor sy'n bodoli yn dod i ben yn union cyn sefydlu'r Cyngor newydd ac os penodir aelod y deuir â'i dymor gwasanaethu i ben yn unol â'r paragraff hwn yn aelod cyntaf ar y Cyngor newydd, tymor gwasanaethu'r aelod hwnnw fydd yr amser sy'n weddill o dymor gwasanaethu'r aelod hwnnw yn aelod o'r Cyngor sy'n bodoli.

Tymor gwasanaethu aelodau cyfetholedig

4. Ni cheir penodi aelodau cyfetholedig am gyfnod sy'n fwy na blwyddyn ac ni cheir eu hailbenodi pan ddaw eu tymor i ben oni fydd y Cyngor yn penderfynu bod ailbenodi o'r fath yn angenrheidiol neu'n fanteisiol iddo er mwyn iddo gyflawni ei ddyletswyddau.

Penodi aelodau gan awdurdodau lleol

5.—(1) Pan fydd nifer yr aelodau i'w penodi gan bob awdurdod lleol perthnasol yn caniatáu i fwy nag un aelod gael ei benodi gan bob awdurdod lleol perthnasol, rhaid i unrhyw aelodau pellach gael eu penodi gan yr awdurdodau lleol perthnasol hynny y penderfynir arnynt drwy gytundeb rhwng yr awdurdodau lleol hynny neu, os na cheir cytundeb o'r fath, erbyn y dyddiad y caiff y Cynulliad ei bennu at y diben, yn unol â'i benderfyniad.

(2) Caiff person a benodir yn unol â'r rheoliad hwn fod yn aelod o'r awdurdod lleol sy'n ei benodi ond nid yw hynny'n angenrheidiol.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff (4), os bydd aelod a benodir gan awdurdod lleol yn aelod o'r awdurdod lleol sy'n penodi, rhaid iddo ef neu hi, pan na fydd mwyach yn aelod o'r awdurdod lleol sy'n penodi, beidio â bod yn aelod o'r Cyngor pan ddaw cyfnod o ddeufis yn cychwyn ar y dyddiad y peidiodd â bod yn aelod o'r awdurdod lleol i ben.

(4) Mewn achos y mae paragraff (3) yn gymwys iddo, caiff yr awdurdod lleol roi rhybudd ysgrifenedig i'r Prif Swyddog ac i'r Cynulliad, yn ystod y cyfnod y cyfeirir ato yn y paragraff hwnnw, yn mynegi bod y person a benodir i barhau'n aelod o'r Cyngor.

(**3**) Mewnosodwyd adran 20A gan adran 1 o Ddeddf 2003.

Penodi aelodau gan gyrff gwirfoddol

6.—(1) Rhaid i'r Cynulliad wahodd y cyrff gwirfoddol hynny y mae'n penderfynu bod ganddynt fuddiant digonol yn y gwasanaeth iechyd yn ardal Cyngor, i gymryd rhan yn y gwaith o benodi personau yn aelodau o Gyngor.

(2) Yn ddarostyngedig i baragraff (3), rhaid i'r cyrff gwirfoddol a wahoddir i gymryd rhan yn y gwaith o benodi aelodau o Gyngor, trwy gytuno â'i gilydd, benderfynu pa rai ohonynt, pa un ai'n gweithredu ar eu pen eu hunain neu ar y cyd fydd yn penodi'r aelodau hynny.

(3) Os na cheir cytundeb at ddibenion paragraff (2) erbyn y dyddiad y bydd y Cynulliad yn ei bennu at y diben, rhaid i'r Cynulliad benderfynu pa gyrff gwirfoddol fydd yn gwneud penodiad, ac a ddylid gwneud y penodiadau gan un corff o'r fath neu fwy yn gweithredu ar eu pen eu hunain neu ar y cyd ag un corff arall o'r fath neu fwy.

(4) Caiff aelod a benodir yn unol â'r rheoliad hwn fod yn aelod o'r corff gwirfoddol sy'n ei benodi ond nid yw hynny'n angenrheidiol.

Gweithdrefnau ar gyfer penodi aelodau

7. Rhaid i'r cyrff sy'n penodi sicrhau bod trefniadau priodol wedi'u gwneud ar gyfer dewis a phenodi personau'n aelodau a bod y trefniadau hynny'n gymryd i ystyriaeth—

(a) yr egwyddorion a bennir o bryd i'w gilydd gan y Comisiynydd Penodiadau Cyhoeddus(**4**) ac yn y Cod Ymarfer ar gyfer Penodiadau gan Weinidogion i Gyrff Cyhoeddus ac yng Nghad Ymarfer y Cynulliad(**5**);

(b) ei bod yn ofynnol bod dewis a phenodi aelodau'n brosesau agored a thryloyw; a

(c) lle y bo'n gymwys, ei bod yn ofynnol y dewisir ac y penodir aelodau trwy gystadleuaeth deg ac agored.

Aelodau sy'n gymwys i'w hailethol

8.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2) ac i reoliad 9, bydd aelod yn gymwys i'w ailethol pan ddaw tymor ei wasanaeth i ben.

(2) Ni fydd person a fu'n aelod am wyth mlynedd ddilynol neu fwy yn gymwys i'w ailethol, onid oes cyfnod o bedair blynedd o leiaf wedi mynd heibio er pan fu ef neu hi yn aelod ddiwethaf ond, os bydd Cyngor a'r Cynulliad yn cytuno bod hynny'n angenrheidiol neu'n fanteisiol er mwyn i Gyngor gyflawni ei ddyletswyddau, caniateir ailethol aelod am gyfnod pellach nad yw'n fwy na blwyddyn.

Datgymhwyso aelodau

9.—(1) Ni fydd person yn gymwys i'w benodi'n aelod, ac i fod yn aelod—

(a) os yw ef neu hi yn gadeirydd, yn gyfarwyddwr neu'n aelod o Fwrdd Iechyd Lleol perthnasol, o Ymddiriedolaeth GIG berthnasol, o Awdurdod Iechyd Strategol perthnasol, neu o Ymddiriedolaeth Gofal Sylfaenol berthnasol;

(b) os cyflogir ef neu hi gan Fwrdd Iechyd Lleol perthnasol, Ymddiriedolaeth GIG berthnasol, Awdurdod Iechyd Strategol perthnasol neu Ymddiriedolaeth Gofal Sylfaenol berthnasol;

(c) os yw ef neu hi'n darparu gwasanaethau o dan y Ddeddf neu os y'i cyflogir gan berson neu gorff, nad yw'n gorff gwirfoddol, sy'n darparu gwasanaethau o dan y Ddeddf a hynny'n

(**4**) Gellir cael copïau o'r ddogfen hon drwy ysgrifennu at Is-adran GIG (Adnoddau Dynol), Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Parc Cathays, Caerdydd CF10 3NQ.

(**5**) Gellir cael copïau o'r ddogfen hon drwy ysgrifennu at Is-adran GIG (Adnoddau Dynol), Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Parc Cathays, Caerdydd, CF10 3NQ.

unol â chontract a wnaed rhwng y person neu'r corff hwnnw a'r Bwrdd Iechyd Lleol perthnasol neu Ymddiriedolaeth GIG berthnasol;

(ch) os yw ef neu hi'n aelod o Gyngor arall; neu

(d) os yw ef neu hi

(i) yn ymarferydd meddygol,

(ii) yn ymarferydd deintyddol,

(iii) yn fferyllydd cofrestredig,

(iv) yn optegydd offthalmig cofrestredig neu optegydd fferyllol o fewn yr ystyr a geir yn Neddf Optegwyr 1989(**6**);

(v) yn nyrs gofrestredig, yn fydwraig gofrestredig neu'n ymwelydd iechyd cofrestredig, neu, pan fydd Gorchymyn Nyrsio a Bydwreigiaeth 2001(**7**) wedi dod i rym, wedi'i gofrestru neu wedi'i chofrestru yn y gofrestr sy'n cael ei chadw gan y Cyngor Nyrsio a Bydwreigiaeth o dan erthygl 5 o Orchymyn Nyrsio a Bydwreigiaeth 2001,

ac yn darparu gwasanaethau fel y cyfryw o fewn ardal y Cyngor, ac eithrio na fydd darpariaethau paragraff (a) yn gymwys i aelod sydd i wasanaethu fel aeold cyswllt a Fwrdd Iechyd Lleol yn unol â darpariaethua Rheoliadau Byrddau Iechyd Lleol (Cyfansoddiad, Aeoldaeth a Gweithdrefnau) (Cymru) 2003(**8**).

(2) Yn ddarostyngedig i baragraff (3), ni fydd person yn gymwys i gael ei benodi, ac i fod yn aelod, os yw wedi'i ddiswyddo, ac eithrio oherwydd i'w swydd gael ei dileu, o unrhyw gyflogaeth gyflogedig gydag unrhyw un o'r cyrff canlynol —

(a) Bwrdd Iechyd Lleol;

(b) Awdurdod Iechyd;

(c) Awdurdod Iechyd Arbennig;

(ch) y Bwrdd Cenedlaethol Diogelu Radiolegol a sefydlwyd gan adran 1 o'r Ddeddf Amddiffyn Rhag Ymbelydredd 1970(**9**);

(d) Gwasanaeth Labordai Iechyd y Cyhoedd yng Nghymru;

(dd) y Comisiwn Gwella Iechyd;

(e) Ymddiriedolaeth GIG;

(f) y Bwrdd Ymarfer Deintyddol;

(ff) yr Asiantaeth Diogelu Iechyd(**10**);

(g) Awdurdod Iechyd Strategol; neu

(ng) Ymddiriedolaeth Gofal Sylfaenol.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff (4), os nad yw person yn gymwys o dan baragraff (2), ac ar ôl i nid llai na dwy flynedd yn cychwyn ar y dyddiad y'i diswyddwyd fynd heibio, caiff y person hwnnw wneud cais ysgrifenedig i'r Cynulliad i ddiddymu'r datgymhwysiad, a chaiff y Cynulliad gyfarwyddo bod y datgymhwysiad wedi'i ddiddymu.

(4) Pan fydd y Cynulliad yn gwrthod cais person i ddiddymu'r datgymhwysiad, ni chaiff y person hwnnw wneud cais arall o fewn dwy flynedd i ddyddiad y cais a wrthodwyd.

(**6**) 1989 p.44
(**7**) O.S. 2002/253.
(**8**) O.S. 2003/149(Cy.19), rheoliad 3(4)(i) ac Atodlen 2 , paragraff 17(a).
(**9**) 1970 p.46
(**10**) Sefydlwyd gan OS 2003/505